

Turizm Sektöründe Meslek Sahibi Olmaya Yönelten Etkenler: Meslek Yüksekokulu Öğrencilerine Yönelik Bir Çalışma

*Factors that Motivate to Have a Profession in the Tourism Industry:
a Case Study on a Vocational College's Students*

Mehmet SARIŞIK

Kocaeli Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu

ÖZ

Bu çalışmanın temel amacı, meslek yüksekokulu öğrencilerini turizm sektöründe meslek sahibi olmaya yönelten etkenlerin ortaya konulmasıdır. Böylece sektörde istihdamı sağlanacak olan personelin meslekten beklentileri belirlenebilecektir. Bu amaçla, çok boyutlu önermeleri içeren bir anket formu geliştirilerek Kocaeli Üniversitesi Derbent Meslek Yüksekokulu öğrencilerine uygulanmıştır. Toplam 723 öğrenci anket doldurmuş ve bunlardan 702'si değerlendirmeye uygun bulunmuştur. Bu yönüyle, bu çalışma bir örnek olay çalışması olarak da tanımlanabilir. Anket sonuçlarının istatistiksel olarak analiz edilmesi sonucunda, ankete cevap verenlerin "insanlarla sürekli iletişim içerisinde olmaktan hoşlanmalarının", turizm sektöründe meslek sahibi olmalarında en önemli etken olduğu ortaya çıkmıştır. Diğer yandan, t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları, öğrenim görülen sınıf, staj durumu, bölüm ve cinsiyet durumu açısından öğrencilerin görüşleri arasında farklılıklar bulunduğunu ortaya koymuştur.

Anahtar sözcükler: Turizm sektörü, turizm çalışanları, turizm eğitimi.

ABSTRACT

The main aim of this study is to determine the factors that motivate the students in a vocational college to have a profession in the tourism industry. Thus, the expectations of staff who will be employed in this field can be determined. Consequently, a multi-dimensional opinion questionnaire has been developed and applied to the students of Derbent Vocational College of Kocaeli University. Questionnaire was applied totally to 723 students and 702 of them had been admitted for evaluation. So, this research can be named as a case study. At the end of the statistical analysis of the questionnaire's results, "always communicating with people is an enjoyment" becomes an efficient reason for choosing tourism industry as a profession. On the other hand, the analyzing results of t-test and Analysis of Variance (ANOVA) show that there are differences in students' opinions in terms of class, internship, sex and program.

Key words: tourism industry, tourism workers, tourism education.

GİRİŞ

Son yıllarda dünya genelinde meydana gelen önemli olumsuzluklara (savaşlar, depremler, politik ve ekonomik krizler, salgın hastalıklar gibi) rağmen gelişmesini sürdüren turizm sektörü, ülkelerin bu sektöre bağlı sosyo-ekonomik göstergelerini önemli ölçüde etkilemektedir. Ortaya çıkan bu gelişmeleri kendi lehine çevirmek ve dünya turizm gelirlerinden en yüksek payı almak isteyen ülkeler, turizm plan ve politikalarını sürekli güncelleyerek rekabetçi stratejiler oluşturma uğraşı ve yarışı içerisine girmişlerdir. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) resmi internet sayfalarından elde edilen verilere göre yurt dışından Türkiye'ye gelen turist sayısı

1992'de 7 milyon iken, 2000 yılında 10,4 milyona ve 2005'te de 21,1 milyona ulaşmıştır. Aynı dönemlerde turizm gelirleri de bu rakamlara paralel olarak artarak 1992'de 3,7, 2000'de 7,6 ve 2005'te 18 milyar Amerikan dolarına ulaşmıştır. 2005 yılı rakamlarına göre dünya genelindeki 808 milyon turistin %2,5'ini alarak 9. sıraya yerleşen Türkiye, aynı yıl toplam 682 milyar olan dünya turizm gelirlerinden de %2,7 pay alarak 8. sırada yer almıştır. Buna rağmen, 2006 yılında 16 milyar 850 milyon dolar olarak gerçekleşen turizm gelirleri bir önceki yıla göre %7,2 oranında azalmıştır. Türkiye'ye giriş yapan turist sayısı da bir önceki yıla göre %6,2 düşüşle 19,8 milyona gerilemiştir (www.tuik.gov.tr).

Turizmin bir ülkeye sağladığı en önemli reel (gerçek) nitelikli yararlarının başında yeni iş alanları yaratması ve mevcut istihdam potansiyelini artırması gelmektedir. Turizmin çok sayıda farklı işletmeden oluşması ve hemen her sektörle ilişki içerisinde olması açısından bu durum oldukça önemlidir. Turizm beşeri sermaye gereksinimlerine geniş çeşitlilikte iş olanakları sunan bir endüstridir (Burns 1993). Bu çeşitliliğin en önemli yararı, endüstri dışından iş arayanlara işin niteliğine, yeteneklere, çalışma koşullarına ve ücretlere göre seçim şansı tanıması ve endüstriye girişi kısmen kolaylaştırmasıdır (Szivas 2003). Ayrıca endüstrinin kültürel zenginliğe ve ekonomik açıdan gelişmeye katkı sağlaması ve farklı nitelikteki insanlara iş olanakları sunması da sektörü cazip hale getirmektedir (Seongseop vd 2007).

2004 yılı verilerine göre dünya genelinde 75 milyonu doğrudan olmak üzere 220 milyonun üzerinde çalışan turizm sektöründe istihdam edilmektedir. Türsab'ın 2004 yılı raporuna göre; Türkiye'de 1993'te 662 bini doğrudan olmak üzere toplam 1,6 milyon kişiye sektörde istihdam olanağı sağlanırken, 2001 yılında bu rakam bir milyonu doğrudan istihdam olmak üzere yaklaşık 2,5 milyona ulaşmıştır. Bu rakam aynı zamanda toplam istihdamın %12,8'ini oluşturmaktadır (Türsab 2004).

Turizmin gelişmesindeki temel unsurlardan birisi kuşkusuz işgücü arzıdır (Szivas vd 2003). Turizmin gelişmesiyle birlikte nicelik ve nitelik bakımından ortaya çıkan işgücü gereksinimi, bir bakıma sayıları hızla artan eğitim-öğretim kurumlarıyla karşılanmaya ve sektörün bu alandaki sıkıntısı giderilmeye çalışılmaktadır. Önceden planlanan teorik ve uygulamalı çalışmaları tamamlayan öğrencilerin kamu-özel sektör işbirliği çerçevesinde sektörde istihdam edilebilmesine ilişkin farklı alanlarda yapılan çalışmalar devam etmektedir.

Turizm eğitim ve öğretimi, mesleki dersleri, genel işletme kurallarını ve serbest konulara ilişkin dersleri içeren (Casado 1992; Defranco 1992), toplumda turizm bilincini oluşturmak ve konukseverliğe dayalı bir anlayış yerleştirmek (Olalı 1982; Bayer 1991) ve turizmde meslek sahibi olmak isteyenlerin başvuracakları bilgiyi üretmekle sorumlu çok yönlü bir disiplin (Haywood 1992) olarak açıklanabilir. Başka bir ifadeyle, özellikle sosyal bilimler içerisinde birçok farklı disiplinin görüşü açısından ortaya çıkmış (Riegel 1995), sektörün beklentileri çerçevesinde nitelikli yönetici ve personel yetiştirmek (Sezgin 2001) ve turizmde hizmet kalitesi açısından istenilen düzeye ulaşmak ve rekabetçi konuma gelebilmek amacıyla farklı kurum ve kuruluşlarca

yürütülen faaliyetler bütünüdür. Örgün ve yaygın eğitim sistemleri altında sürdürülen turizm eğitim ve öğretimi, özellikle yeni açılan ilgili meslek liseleri ve üniversitelerdeki önlisans, lisans ve lisansüstü programlarıyla yaygınlaşmıştır. Türkiye'de 1992 yılında üniversitelere bağlı 32 önlisans ve 8 lisans düzeyinde öğretim veren turizm işletmeciliği programı mevcutken (Saç 1992), 1998'de bu sayı 72 önlisans ve 16 lisansa (Türsab 1999), 2002 yılında 87 önlisansa, 23 lisansa (Aymankuy ve Aymankuy 2002) ve 2006 yılında ise 105 önlisans ve 32 lisans düzeyindeki yüksek öğretim programına ulaşmıştır (www.osym.gov.tr). Önlisans programlarıyla en az iki yıl eğitimin ardından sektörün ara elemanı ve en az dört yıllık öğretim süresine sahip lisans turizm programlarıyla da orta ve üst kademe yönetici ihtiyacını karşılayacak donanımdaki personelin yetiştirilmesi hedeflenmektedir.

Hizmete dayalı bir sektör olan turizmde çalışanların özelliklerinin belirlenmesi, sektörü tercih nedenleri ve sektörden kaynaklanan sorunlarının analizi birtakım soru ve sorunların tanımlanmasında ve çözümlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Sektöre karşı ilgi duyan, konukseverlik anlayışına hâkim, mesleki bilgi ve tecrübeye sahip ve yaptığı işi seven personel bulmak ve istihdam etmek her profesyonel yöneticinin isteğidir. Aynı şekilde, çalışanlar da, sorunsuz bir ortamda çalışabilmeyi, yaptıkları işten tatmin olmayı ve işinde yükselebilmeyi arzu ederler.

Bu çalışmanın temel amacı, turizmde meslek sahibi olmaya yönelten etkenlerin ve önem derecelerinin belirlenmesidir. Bunun için Kocaeli Üniversitesi'ne bağlı, üç farklı turizm programıyla önlisans eğitim-öğretimi sürdüren Derbent Meslek Yüksekokulu öğrencilerine önceden hazırlanan anket formları dağıtılarak, ilgili bölümlerdeki öğrencilerin bu sektörü tercih etme gerekçeleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Böylece bir taraftan sektör temsilcilerinin öğretim kurumlarından istihdam edecekleri personelin meslek tercihleri hakkında bilgi edinmeleri sağlanmış olacak, diğer taraftan da turizm yüksek öğretimi konusunda öğretim kurumlarınca yapılan çaba ve çalışmaların etkinliğinin tespit edilmesine çalışılacaktır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, konuyla ilgili yazın taraması yapılarak kuşamsal çerçeveye ve daha önce yapılan benzer araştırmaların sonuçlarına ayrılmıştır. İkinci bölümde araştırmanın yöntemi ve bulgularına ilişkin bilgiler değerlendirilmiş ve son bölümde ise araştırmaya ilişkin tartışma, sonuç ve öneriler sunulmuştur.

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Emek-yoğun özelliğe sahip turizm sektörünün her alanında nitelikli hizmet anlayışı ve konuk memnuniyetinin ön planda olması, sektör temsilcilerini ve akademisyenleri bu işi yerine getirecek turizm çalışanlarını sürekli izlemeye ve incelemeye yöneltmektedir. Özellikle çalışma koşulları, iş doyumu, örgütsel bağlılık gibi alanlarda ilgili yazında çok sayıda araştırmaya rastlamak mümkündür. Hizmet içi eğitim politikalarını oluşturan işletmelerde, çalışanların sorunları ve beklentilerini belirlemeye yönelik yapılan toplantılar ile anket çalışmaları da dikkat çekmektedir. Son yıllarda araştırmacıların önemli bir kısmı turizmle ilgili alanlarda öğrenim gören öğrencilere yönelerek sektörü tercih nedenlerini, beklentilerini ve çekincelerini belirlemeye çalışmaktadırlar. Bunlardan Kuşluvan ve Kuşluvan (2000), turizm sektöründe çalışacak öğrencilerin tavırlarını öğrenmenin üç açıdan önemli olduğunun altını çizmektedirler:

- Öğrencilerin gelecekte bu sektörde çalışıp çalışmayacaklarını tahmin etmek,
- Sektör hakkındaki olumlu ve olumsuz değerlendirmelere neden olan etkenler hakkında gerekli bilgileri toplamak ve öğrencilerin sektöre daha olumlu yaklaşımlarını sağlayacak çözüm önerilerinin üretilmesini sağlamak ve
- Turizm öğretimindeki kamu harcamalarının etkili kullanılıp kullanılmadığını saptamak.

Hizmeti üreten personel üzerinden rekabetçi avantaj sağlamak isteyen işletmeler için çalışanların öğrenim durumları, deneyim düzeyleri, staj başarıları ve yaptıkları işe karşı ilgileri gibi konular, en az işletmeye olan bağlılıklarının tespiti kadar önemli hale gelmiştir. Kaliteli hizmet anlayışı üreterek müşteri memnuniyeti yaratmak ve konukları işletmeye sadık hale getirmek, bir bakıma iyi öğrenim görmüş, kendisini geliştirme başarısı göstermiş, yetenekli, örgütüne bağlı ve yüksek motivasyona sahip personelin istihdam edilmesiyle sağlanabilir.

Son yıllarda turizm eğitim ve öğretimi çok sayıda araştırmacının ve sektör temsilcisinin ilgisini çekmektedir. Bu alanda yapılan araştırmaların turizm öğretiminin özellikleri, ihtiyaçları ve sorunları üzerinde yoğunlaştığı dikkat çekmektedir (Christou 1999; Mayaka ve Akama 2007; Honey ve Botterill 1999; Collins 2001; Kivela ve Kivela 2005; Wahab vd 1998). Diğer taraftan turizm sektörünü tercih eden öğrencilerin tercih nedenlerini ele alan araştırmaların sayısı oldukça sınırlıdır. İlgili yabancı yazında bu konuya ilişkin araştırmalarla (Ross 1994; Szivas vd 2003; Schmidt 2002; Kim vd 2007;

Kuşluvan ve Kuşluvan 2000; Jenkins 2001; Airey ve Frontistis 1997; O'Mahony vd 2001; Baron ve Maxwell 1993) karşılaştırıldığında, yerli yazındaki (Akoğlan Kozak ve Kızıllırmak 2000; Batman vd 2000; Yüksel vd 2002) araştırma sayısının oldukça düşük olduğu dikkat çekmektedir.

Yapılan araştırmalarda genellikle lise ve üniversitelerden mezun olacaklar için turizm işletmeciliği programlarının çekici olduğu ve bu bölümü seçen öğrencilerin saygın kariyer sağlayacaklarına inandıkları belirtilmektedir (Zhao 1991). Bununla beraber ekonomik gerekçelerin de sektör tercihinde önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir. Örneğin, Çin'de turizm okullarının sayısının hızla artmasının nedeni olarak bu sektördeki büyüme ve değişen sistemin bu bölüm öğrencilerine daha fazla iş fırsatları yaratması gösterilmektedir (Huyton 1997). Ayrıca, bazı çalışmalarda öğrencileri sektörde çalışmaya motive eden etkenlerin akademik unsurlardan daha çok psikolojik nitelikler taşıdığı, ulusal ve etnik özelliklerin öğrencilerin motivasyonları arasında farklılıklar yarattığı vurgulanmaktadır (Kim vd 2007). Örneğin, Airey ve Fontistis'in (1997) çalışmalarında Yunanistan'daki öğrencilerin İngiltere'deki öğrencilere göre turizm öğretimine daha sıcak yaklaştıkları saptanmıştır. Aynı şekilde, Cothran ve Combrink's (1999), Amerika'daki öğrencilerin, İngiltere'deki öğrencilerine oranla turizm işletmeciliği programlarına daha ilgili olduklarını saptamışlardır.

İlgili araştırmaların bir kısmında sektör deneyimine sahip ve yeni öğretime başlayan öğrenciler arasında sektöre karşı farklı tutumların geliştiğinden bahsedilmektedir. Bunlardan Kim vd (2007), turizm işletmeciliği programlarına ilgi duyan öğrencilerin ilgili düzeylerinin mesleki deneyime ve bilgi edinme durumlarına bağlı olduğunu vurgularken, Kuşluvan ve Kuşluvan (2000) yeni öğrenime başlayan öğrencilerin olumlu görüşe sahipken, deneyimli olanların görüşlerinin genellikle olumsuz olduğunu belirtmektedirler. Getz (1994) ile Baron ve Maxwell de (1992) çalışmalarında benzer görüşlere yer vermektedirler.

Bu sektörde çalışmayı isteyenlerin beklenti ve düşünceleri hakkındaki araştırmaların oldukça sınırlı sayıda olduğunu vurgulayan Ross'un (1994), Avustralya'nın önemli bir turizm merkezindeki lise öğrencileriyle yaptığı araştırmasının sonucunda öğrencilerinin sektörde çalışmaya ve kariyer yapmaya oldukça ilgili olduklarını saptamıştır. Schmidt (2002), çalışmasında turizm işletmeciliği alanında öğrenim görmeye karar vermenin dört önemli etkenle bağlantılı olduğunu savunmaktadır. Bu etkenler;

kişisel (özelliği bir insan olmak gibi), demografik (yaş, cinsiyet gibi), psikolojik (motivasyon, yaşam biçimi gibi) ve sosyal (kültür, sosyal sınıf, beklentiler) olarak dört grupta özetlenmektedir.

Baron ve Maxwell (1993) üç farklı gruptaki öğrencilerin turizme bakış açılarını karşılaştıran bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Bunlar yüksek öğrenime yeni başlayanlar, uygulama yapanlar ve mezun olup sektörde istihdam edilenlerdir. Araştırma sonucunda öğrenime yeni başlayan öğrencilerin sektöre karşı olumlu düşüncelerinin olmasına rağmen uygulama yapanlarda bu görüş olumsuz çıkmıştır. Mezun öğrencilerin de uygulama yapanlara benzer bir tavır sergiledikleri dikkat çekmektedir. Araştırmacılar, düşünce ve algılamalar arasındaki farklılıkların sadece eğitim sisteminden değil aynı zamanda sektörün yapısından da kaynaklandığını savunmaktadırlar.

Getz (1994) İskoçya'da gerçekleştirdiği çalışmasında son yıllarda öğrencilere otel ve yiyecek-içecek sektörünün önceki yıllar kadar çekici gelmediğini vurgulamaktadır. 1978 ile 1992 yıllarını karşılaştıran Getz, son dönemde bu sektörde kariyer yapmaya yönelenlerin oranının yarıdan daha fazla düştüğünü saptamıştır. Katılımcıların yarıya yakınının ailesi turizmle ilgili bir işle uğraşmaktadır ve büyük bir kısmının sektör deneyimi bulunmaktadır.

Airey ve Frontistis (1997), İngiltere (176) ve Yunanistan'daki (152) farklı kolejlerde öğrenim gören 16-18 yaş grubunda yer alan 328 öğrencinin turizm alanında kariyer yapmaya karşı bakış açılarını karşılaştırmışlardır. İngiltere'deki öğrencilerin %46'sı sektör hakkında olumlu düşünceler taşıırken bu oran Yunanistan'daki öğrencilerde daha yüksektir (%83). Her iki ülkedeki öğrenciler iyi ücret ve yükselme olanağının sunulması, ilgi çekici iş fırsatlarının olması ve ekonominin en önemli sektörü olarak görülmesinden dolayı turizm alanında öğrenim görmeye olumlu yaklaşmaktadırlar. İngiltere'deki öğrencilerin %57'si turizmle ilgili en az bir işle ilgilendiklerini belirtirken bu oran Yunanistan'da %61'dir.

Akoğlan Kozak ve Kızılırmak (2000) tarafından üç ayrı üniversitede yer alan turizm ve otel işletmeciliği önlisans programlarında (Anadolu Üniversitesi Eskişehir MYO, Karadeniz Teknik Üniversitesi Trabzon MYO ve Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO) öğrenim gören 233 öğrencinin sektöre yönelik tutumlarının incelendiği araştırma sonuçlarına göre, sektör tercihinde değişik insanlarla tanışma beklentisi ilk sıralarda yer almaktadır. Bununla birlikte sektörde çalışmanın saygın bulunmaması, otellerin çalışanlar için bir çekim merkezi

olmaması ve sektörde çalışmaya sıcak bakılmaması da olumsuz yargılar olarak dikkat çekmektedir.

Batman vd'nin (2000) 320 önlisans öğrencisi ile mesleği tercih etme nedenlerinin incelediği araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin sırasıyla; %24'ü mesleğe karşı sevgi duyduklarını, %21,9'u mesleği çekici bulduklarını ve %21,3'ü insanlarla iyi ilişkiler kurmayı sevdiğini belirtmişlerdir. Bunlara ek olarak, %8,1'i lisede aynı alanda eğitim gördüğünü belirtmiş ve %9,4'ü de iş ortamının rahat olmasından dolayı bu alanda yüksek öğretimi tercih etmişlerdir. İş kolay bulmaların oranı %29,2 ve iş bulma şanslarının daha fazla olduğunu belirtenlerin oranı ise %36'dır.

Kuşluvan ve Kuşluvan (2000) Türkiye'de 13 lisans düzeyinde öğretim veren turizm işletmeciliği ve otelcilik programlarında öğrenim gören 397 öğrenci ile turizm öğretimini tercih etme nedenleri ve sektör hakkındaki düşünce ve algılamalarını belirlemeye yönelik bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Araştırmanın bulgularına göre; öğrencilerin %63'ü bu bölümü isteyerek seçmişler ve %48,5'i sektör hakkında daha önceden bilgi edinmişlerdir. "Turizmdeki çalışma koşulları ve sektör hakkında yeterli bilgiye sahip olsaydınız yine seçer miydiniz?" sorusuna ancak %42,5'i olumlu yanıt vermiştir. Öğrencilerin %89'u sektörü ilginç bulurken %69'u mezun olduktan sonra sektörde çalışmayı planlamaktadır. "Turizmi seçmekle hata yaptım" diyenlerin oranı %33 olmakla birlikte öğrencilerin yarısı mesleki geleceğini turizmde görmektedir.

Jenkins (2001) öğrencilerin uluslararası turizm hakkındaki görüşlerini, mezuniyet sonrası sektörde kalma olasılıklarını ve hangi bölgeyi ve görevi çalışma amaçlı seçeceklerini belirlemek amacıyla Hollanda ve İngiltere'deki iki ayrı üniversitenin turizm işletmeciliği programı öğrencileri ile bir araştırma gerçekleştirmiştir. Elde edilen bulgular, otel departmanı, otel zinciri ve sektörün seçiminde öğrenciler arasında kesin bir farklılığın bulunduğunu ortaya koymaktadır. Öğrenciler öncelikle mezuniyetlerinden sonraki 10 yıl içerisinde yönetici olma beklentisi içerisindeydiler. Bununla birlikte mezuniyet yaklaştıkça turizm sektörü hakkındaki görüşlerin olumsuz yönde değiştiği de dikkat çekmektedir.

O'Mahony vd (2001) Avustralya'da turizm işletmeciliği programında üniversite öğrenimine yeni başlayan 143 öğrenci ile bir anket çalışması gerçekleştirmişlerdir. Katılımcıların %30'unun doğrudan bu bölümü tercih ettiklerinin saptandığı çalışmada öğrencilerin turizm sektörü hakkında olumlu görüşe sahip olmalarının nedenleri; kişisel gözlemler,

yarı zamanlı çalışma gibi faaliyetler sonucunda elde edilen bireysel deneyimler, turizm endüstrisinin büyümesiyle ilgili medya haberleri ve turizmde çalışan yakın çevrelerinden edindikleri bilgiler olmak üzere dört grupta toplanmıştır. Ayrıca sektöre karşı ilgi duymalarının, bilgi sahibi olmalarının, aile desteği ve kariyer danışmanlarınca sektöre karşı yönlendirilmelerinin en önemli motivasyon etkenleri olduğu vurgulanmaktadır.

Yüksel vd'nin (2002) Adnan Menderes Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu'ndaki 112 öğrenci ile yaptıkları çalışmanın sonuçlarına göre; kariyer gelişimi, iyi ve adil ücret ile müşterileri tanımak ve yabancı dillerini geliştirmek, öğrencilerin sektörden en önemli beklentileri olarak ortaya çıkmıştır.

Szivas vd (2003) tarafından İngiltere'nin iki ayrı bölgesinde yaşayan 309 katılımcı ile gerçekleştirilen araştırmanın sonuçlarına göre, insanları turizm motive eden 30 etken arasından her iki bölgede de ilk üç sırayı; insanlarla sürekli iletişim içerisinde bulunmayı sağlayan bir sektör olması, ilginç bir işe sahip olma isteği ve hoş bir ortamda çalışma beklentisi almıştır. Aynı araştırmaya göre son üç sıra ise; özellik aranmayan bir işe gereksinim duyulması, başka bir işin bulunamaması ve ailesinin turizmle ilgili bir işe sahip olması gerekçelerinden oluşmaktadır.

Kwan (2005) iş deneyiminin öğrencilerin turizm sektörü hakkındaki algılamaları üzerindeki etkisini belirlemeye çalıştığı araştırmasında, üniversitelerin ilk sınıflarındaki öğrencilerin düşüncelerinin ailelerinden etkilendiğini, bununla birlikte son sınıflardaki öğrencilerin yaşadıkları iş deneyimlerinin sektör hakkındaki düşünce ve algılamalarını etkilediği sonucuna ulaşmıştır.

Kim vd (2007) tarafından turizm işletmeciliği bölümünde öğrenim gören ve mezun aşamasındaki toplam 1592 öğrenci ile yapılan araştırmanın sonuçlarına göre; mezuniyetten sonra iş bulma şansının yüksek olması, farklı alanlarda iş fırsatları sunulması, ücretlerin yüksek olması ve sektörün büyüme potansiyelinin bulunması, en önemli motivasyon etkenleri olarak ortaya çıkmıştır. Ayrıca, diğer öğretim alanlarıyla kıyaslandığında, yabancı insanlarla ve kültürlerle etkileşim olanağının daha fazla olması ve teorik eğitimden daha çok uygulamalı eğitime yönelik olması da öğrencilerin bu bölümü tercihlerinde etkin rol oynamaktadır. Motive eden etkenler arasındaki son iki sırayı ise kolay bir iş olması ve üniversite sınavında ancak bu bölüme yetecek puanın alınması oluşturmuştur.

YÖNTEM

Bu araştırmanın temel amacı, Kocaeli Üniversitesi Derbent Meslek Yüksekokulu turizm önlisans programlarında yüksek öğrenim gören öğrencileri turizm sektöründe meslek sahibi olmaya yönelten gerekçeleri ve bunların önem derecelerini ortaya çıkarmaktır. Araştırma sonucunda elde edilecek bulgulardan ilgili okul öğrencilerinin sektöre yönelmelerindeki kişisel görüşleri belirlenebilecek ve diğer araştırma ve çalışmalar için de örnek olay olarak yararlanılabilecektir. Yöneltilen tüm gerekçelerin her biri, öğrencilerin yanıtlarına göre ayrı olarak ele alınacak ve görüş farklılıkları uygun testlerle (parametrik ya da parametrik olmayan) analiz edilecektir.

Bu amaçla konuya ilişkin önceki yazın taranarak bir anket formu geliştirilmiş ve Kocaeli Üniversitesine bağlı ve üç farklı turizm programından (turizm ve seyahat işletmeciliği, turizm ve otel işletmeciliği ve turizm rehberliği) oluşan Derbent Meslek Yüksekokulu'ndaki öğrencilere uygulanmıştır. Anket formu, Kuşluvan ve Kuşluvan'ın (2000) çalışması başta olmak üzere Airey ve Frontistis (1997), Szivas, Riley ve Airey (2003) ile Kim vd'nin (2007) araştırmalarında başvurdukları anket formlarından uyarlanmıştır. İki bölümden oluşan anketin birinci bölümü, öğrencileri turizm sektöründe meslek sahibi olmaya yönelten toplam 40 gerekçeden oluşmaktadır. Bu gerekçeler sosyal, ekonomik iş ortamı gibi farklı alanlardan seçilerek harmanlanmış biçimde forma yerleştirilmiş ve 7'li Likert tipi ölçeğe (7; kesinlikle katılıyorum, 4; ne katılıyorum ne de katılmıyorum, 1; kesinlikle katılmıyorum) göre düzenlenmiştir. Likert tipi dereceleme toplamları tekniğine uygun bir ölçekten alınan puan, genel olarak, kapsamındaki maddelere gösterilen tepkilere verilen ağırlıkların toplamından teknik ifadeyle puanların toplamından oluşur. Likert tarafından geliştirilen dereceleme toplamlarıyla ölçekleme yaklaşımında, ölçülmek istenen durum ile ilgili çok sayıda olumlu ve/veya olumsuz ifade, çok sayıda cevaplayıcıya uygulanmaktadır (Tezbaşaran 1997). İkinci bölümde ise katılımcılara, yaş, cinsiyet gibi demografik faktörler ile daha önce turizm eğitimi alması, staj yapmış ya da çalışmış olması ve bu bölümün tercih sıralamasındaki yeri gibi kapalı uçlu sorular yöneltilmiştir.

Anket öğrencilere dağıtılmadan önce elde edilen 40 gerekçeden birbiriyle yakın benzerlik bulunan dört gerekçe anketten çıkarılmış (üniversitelerin ilgili bölümlerinde çalışmak istiyorum, bireysel becerilerim turizm için uygundur, hayatımı sürdüreceğim kazanç düzeyine sahip olmak istiyorum ve

farklı insanlarla bir arada olmaktan hoşlanıyorum) ve geriye kalan 36 gerekçe anket formunda yeniden sıralanmıştır. Farklı sınıflardan 55 öğrenci seçilerek ön uygulama gerçekleştirilmiştir. Uygulama sonucunda olumsuz nitelikli veya yanıt oranı oldukça düşük olan 6 gerekçe (aileme yakın bir yerde öğrenim görmek istedim, sadece yükseköğretim alabilmek amacıyla tercih ettim, tesadüfen turizm öğretimini seçtim, önemli özellikler aramayan bir sektördür, başka bir şansım yoktu ve sektörün geleceğinin parlak olduğuna inanıyorum) daha anketten çıkarılmış ve aynı öğrencilerle birlikte Kasım-Aralık 2006 tarihleri arasında Derbent Meslek Yüksek Okulu'nda öğrenime devam eden 1. ve 2. sınıf öğrencilerine dağıtılarak formların doldurulması sağlanmıştır. Meslek Yüksekokulunda 2006–2007 öğretim yılı itibarıyla 588'i (%50,7) kız ve 571'i (%49,3) erkek olmak üzere toplam 1159 kayıtlı öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerin bir kısmı kaydını donduranlar ve öğrenim süresini aşanlardır. Öğrencilerin 665'i (%57,4) birinci öğretime diğerleri ikinci öğretime kayıtlıdır. Öğrencilerin 723'üne ulaşılarak anketi bağımsız olarak doldurularını sağlanmış, bunların bazılarının eksik doldurulduğu tespit edilerek 21'i çıkarılmış ve 702'si değerlendirmeye uygun bulunmuştur. Örneklem ana kütleinin yaklaşık % 61'i olup sayısal açıdan bu çalışma için yeterli bulunmuştur. Anketlerden elde edilen veriler, SPSS 13.0 istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Ölçeğin güvenilirlik düzeyi için, oldukça yaygın olarak kullanılan alfa katsayısı (Cronbach Alpha) hesaplanmıştır. Ayrıca tekrarlı ölçümle güvenilirlik (test-yeniden-test) için iki ayrı sınıftaki 55 öğrenciye birer hafta arayla aynı anket uygulanarak elde edilen puanların korelasyonu hesaplanmıştır. Test-yeniden test; elde edilen bir örneğe kısa zaman aralıklarla ve benzer koşullar altında aynı testi uygulayarak sonuçlarını karşılaştırmaktır. Ölçme sonuçları aynı ya da birbirine yakın çıkarsa ölçmenin güvenilir olduğuna karar verilmektedir (Nakip 2003).

Verilerin çözümlenmesi amacıyla toplam 30 gerekçe için faktör analizi yapılarak ölçeğin tümü ve her faktör grubu için ayrı alfa güvenilirlik katsayıları (Cronbach Alpha) hesaplanmıştır. Faktör analizi birbiriyle ilişkili veri yapılarını birbirinden bağımsız ve daha az sayıda yeni veri yapılarına dönüştürmek, bir nedeni açıkladıkları varsayılan değişkenleri gruplayarak ortak faktörleri belirlemek amacıyla başvurulan (Özdamar 1997) ve verilerin daha anlamlı ve özet biçimde sunulmasını sağlayan çok değişkenli bir istatistiksel analiz türüdür (Rummel 2002). Faktör analizinin iki amacı vardır.

Bunlar; değişken sayısını azaltmak ve değişkenler arası ilişkilerden yararlanarak bazı özel yapılar ortaya çıkarmaktır (Özdemir ve Altınparmak 2005).

Ayrıca, normallik testlerine ve normallik grafiğine başvurularak her gruba ait veri dağılımlarının normal dağılım gösterip göstermediğine göre, parametrik ya da parametrik olmayan test tekniklerinin kullanılması planlanmıştır. Verilerin normal dağılım göstermesi ile birlikte, diğer varsayımları (verilerin nicel olması, incelenen grupların bağımsız bireylerden oluşması, örneklemin büyüklüğü) yerine getirip getirememeleri dikkate alınarak parametrik ya da parametrik olmayan analiz yöntemlerine başvurulması ve böylece iki ya da daha fazla bağımsız değişkene göre gerekçeler arasında -varsa- anlamlı farklılıkların belirlenmesine çalışılmıştır.

BULGULAR

Demografik özelliklere ilişkin bulgular

Tablo 1'de programlara göre yüksekokulda kayıtlı olan ve ankete katılan öğrenci sayıları ile katılım oranları verilmiştir. Üç farklı bölümün birinci ve ikinci sınıfına kayıtlı toplam 1159 öğrencinin yaklaşık %61'i anket çalışmasına katılmıştır.

Tablo 2'de öğrencilere ilişkin demografik özellikler sunulmuştur. 2006 yılı resmi kayıtlarına göre Derbent Meslek Yüksek okuluna kayıtlı öğrencilerin yaklaşık yarısı kız öğrencilerden oluşmaktadır. Bu rakam, ankete katılan öğrenciler açısından da paralellik göstermektedir. Öğrencilerin yaklaşık dörtte üçü 18–20 yaş grubu içerisinde yer almaktadır. Yarından fazlası birinci sınıfa kayıtlı olan öğrencilerden % 58,7'si birinci öğretimde öğrenimlerini sürdürmektedir. Yaklaşık % 20'sinin sınavsız geçiş hakkından yararlandığı anlaşılan öğrencilerin %35,6'sı bu bölümü ilk beş tercihleri arasında seçmiştir. Öğrencilerin yaklaşık 1/5'i turizmle ilgili bir okuldan mezun olduklarını belirtirken bunların % 51,5'i Meslek Liseleri (ML) ve % 41,7'sini Turizm ve Otelcilik Meslek Liseleri (TOML) oluşturmaktadır. Kuşluvan ve Kuşluvan'ın (2000) araştırmasındaki katılımcılarının yarından fazlasının (% 53) öğrenim

Tablo 1. Yüksek okula kayıtlı ve ankete katılan öğrenci sayıları

Bölümler	Kayıtlı öğrenci	Ankete katılan	Katılım oranı (%)
Turizm Rehberliği	141	110	78,01
Turizm ve Otel İşletmeciliği	677	381	56,28
Turizm ve Seyahat İşletmeciliği	341	211	61,87
Toplam	1159	702	60,60

gördükleri okullar ilk tercihleri arasında (1-7) yer almamaktadır. Aynı çalışmadaki öğrencilerin sadece % 3'ü daha önce benzer bir alanda eğitim aldıklarını belirtmişlerdir.

Ankete katılan öğrencilerin % 43,2'si sektörün değişik alanlarında farklı amaçlarla (staj, çalışma gibi) deneyim sahibi olduklarını belirtmişlerdir. Deneyim süreleri üç aydan az olan öğrencilerin yoğunluğu dikkat çekerken (% 39,9) ancak % 10,9'unun deneyim süreleri iki yılın üzerindedir. Deneyim sahibi olan öğrencilerin yaklaşık yarısının konaklama işletmelerinin yiyecek-içecek departmanında staj yaptıkları belirlenmiştir.

Katılımcı öğrencilerin önemli bir bölümünün (% 78,6) ailesi içerisinde benzer bir alanda öğrenim gören bulunmamaktadır. Yarıdan fazlası bu bölümü tercih etmeden önce çevresinden (ailesi, danışman öğretmenler gibi) turizm sektörü ile ilgili bilgi aldıklarını belirtmişlerdir. Birinci sınıf öğrencilerinin % 62,4'ü ve ikinci sınıf öğrencilerinin % 48,2'si bu soruya olumlu yanıt vermişlerdir. Kuşluvan ve Kuşluvan'ın (2000) çalışmasında bu soruya olumlu yanıt verenlerin oranı % 48,5'tir. Kwan'ın (2005) çalışmasında da ilk sınıflarındaki öğrencilerin düşüncelerinin genellikle ailelerinden etkilendiği ortaya çıkmıştır.

"Bu bölümde öğrenim görmeyi isteyerek mi seçtiniz?" sorusuna katılımcıların % 63,4'ü "evet" yanıtını verirken, % 23,6'sı olumsuz yanıtlamıştır. Bu sonuç, mevcut üç bölümün öğrencileri arasında ve cinsiyet açısından önemli farklılıklar göstermemektedir. Birinci sınıf öğrencilerinin % 65,5'i ve ikinci sınıf öğrencilerinin % 60,8'i bu soruya olumlu yanıt vermiştir. Daha önce benzer eğitim alan öğrencilerin % 81,8'inin, diğerlerinin ise % 59,1'inin bu bölümü isteyerek seçtikleri anlaşılmaktadır.

Yeni bir şansları olsa tekrar bu bölümü tercih edeceklerini belirten öğrencilerin oranı % 47,3 iken, % 24,8'i bu soruya "hayır" yanıtını vermiştir. Erkek öğrencilerin % 49,3'ü, kız öğrencilerin ise % 45,2'si yine bu alanda öğrenim görmeyi tercih edeceklerini belirtmiştir. Daha önce bu alanda eğitim alanların % 60,6'sı, almayanların ise % 44,4'ü bu soruya olumlu yanıt vermiştir. Benzer bir sonuç da bu alanda staj yapan ve yapmayan öğrenciler arasında görülmektedir. Staj yapanların % 54,1'i, diğerlerinin ise % 42,1'i bu soruyu olumlu yanıtlamıştır. Kuşluvan ve Kuşluvan'ın (2000) araştırmasında 397 lisans öğrencisinin % 63'ü bu bölümü isteyerek seçtiklerini belirtmiştir. "Sektör hakkında bilgi sahibi olsaydınız tekrar bu bölümü seçer miydiniz?" sorusuna ise % 42,5 i "evet" yanıtını vermiştir.

Tablo 2. Katılımcılara ilişkin demografik özellikler

		N	%
Cinsiyet	Kız	357	50,9
	Erkek	345	49,1
Yaş	<18	21	3,0
	18-20	502	71,5
	21-23	164	23,4
	24-26	10	1,4
	27+	5	0,7
Sınıf	1	391	55,7
	2	311	44,3
öğretim türü	Birinci	412	58,7
	İkinci	290	41,3
Sınavsız geçiş hakkından yararlandınız mı?	Evet	137	19,5
	Hayır	565	80,5
Kaçınıcı tercihinizdi?	1-5	250	35,6
	6-10	139	19,8
	11-15	158	22,5
	son üç	155	22,1
Daha önce turizm eğitimi aldınız mı?	Evet	132	18,8
	Hayır	570	81,2
Yanıtınız evet ise (N=132)	TOML	55	41,7
	ML	68	51,5
	diğer	9	6,8
Deneyim durumu	Evet	303	43,2
	Hayır	399	56,8
Yanıt evet ise (N=303)	<3 ay	121	39,9
	3-6 ay	70	23,1
	6 ay-1 yıl	48	15,8
	1-2 yıl	31	10,2
	2 yıldan fazla	33	10,9
Alan (departman) (N=303)	Önbüro	24	7,9
	Yiyecek-içecek	148	48,8
	Kat hizmetleri	6	2,0
	Satış	29	9,6
	Rehberlik	29	9,6
	Seyahat acentası	35	11,6
Diğer	32	10,6	
Ailenizde benzer bölümde eğitim alan	Evet	150	21,4
	Hayır	552	78,6
Turizm sektörü ile ilgili çevreden bilgi alındı mı?	Evet	394	56,1
	Hayır	308	43,9
Bölümde okumaya istekli olma	Evet	445	63,4
	Hayır	166	23,6
	Fikrim yok	91	13,0
Yeniden bu bölümü seçme durumu	Evet	332	47,3
	Hayır	174	24,8
	Fikrim yok	196	27,9

Sektörde çalışmaya yönelten etkenlere ilişkin bulgular

Bu bölümde öğrencileri sektöre yönlendiren etkenlere ilişkin görüş ve algılamaları ele alınmıştır. Bölüm iki başlık altında değerlendirilebilir. Birinci bölümde, 30 gerekçeye ilişkin yapılan faktör analizi sonuçları sunulmuştur. Aynı bölümde, betimleyici istatistikler de yer almaktadır. İkinci bölümde ise, yaş, cinsiyet, staj durumu ve bölüm bağımsız değişkenlerine göre öğrencilerin görüş ve algılamaları arasındaki anlamlı farklılıklarının belirlenmesi amacıyla başvuru parametrik testlerin sonuçları yer almaktadır.

Öncelikle ölçekte yer alan soruların güvenilirliğini ölçmek için Cronbach's Alpha istatistik değeri hesaplanmıştır. Cronbach Alfa katsayısının "0,88" çıkması ölçeğin yüksek derecede güvenilirliğini ortaya koymaktadır. Ayrıca yapılan test-yeniden test güvenilirlik analizi için aynı gruba (55 öğrenci) bir hafta arayla yapılan iki ayrı uygulamada ortaya çıkan madde toplam korelasyon sonuçları da anlamlı bulunmuştur ($r=0,83$; $p<0,01$).

Tablo 3'te öğrencileri turizmde meslek sahibi olmaya yönelten 30 gerekçeye ilişkin yapılan faktör analizi sonuçları sunulmuştur. Faktör analizinde genellikle özdeğeri 1'in üzerinde olan gruplar altında toplanacak etkenlerin faktör yüklerinin 0,30'un üzerinde olması beklenir (Hill ve Petty 1995). Bununla birlikte faktör yüklerinin 0,60'ın üzerinde olması "çok" iyi olarak tanımlanmakta ve en az 100 denekle çalışılması önerilmektedir (Kline 1994). Faktörlerin belirlenmesinde Temel Bileşenler Analizi kullanılmış ve analiz sonucunda 30 gerekçe, özdeğeri 1'den büyük 8 faktör altında toplanmıştır. Tablonun "faktör yükleri" ile gösterilen sütununda ilk faktör yük değerleri görülmektedir. Analiz sonucunda maddelerin tek boyutta toplanmadığı ve kolay yorumlanamayacağı anlaşılmıştır. Faktör yüklerinin arttırılması, gerekçelerin birbirinden ilişkisiz faktörlere ayrışması beklentisi ve sonuçların kolay açıklanabilmesi amacıyla Varimax döndürme (rotasyon) yöntemine başvurulmuştur. Döndürme işlemi sonucu ortaya çıkan yük değerleri 0,45 ile 0,94 arasında değişmektedir. Faktör analizi sonucunda elde edilen sekiz faktör toplam varyansın %64,38'ini açıklamaktadır. Birinci faktör dışındaki faktörlerin özdeğerleri (eigenvalue) birbirlerine yakındır (2,65-1,82). Ölçeğin güvenilirliği için hesaplanan Cronbach alfa 0,88 olarak bulunmuştur. Bu değer, ölçeğin iç güvenilirliğinin bulunduğunu göstermektedir. Gerekçelerden herhangi birinin çıkarılması durumunda (scale if item deleted yöntemi kullanılarak) Cronbach alpha değerinin

yükseltilemeyeceği anlaşılmış ve analiz 30 gerekçe üzerinden gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, veri setinin Faktör Analizi için uygun olup olmadığını ölçen KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) ve değişkenler arasında yüksek korelasyon olup olmadığını test eden Bartlett's testlerinin sonuçları da anlamlı olup veri setinin Faktör Analizi için uygun olduğunu göstermektedir (KMO; 0,804 – anlamlılık(p); 0,00).

Tablo 3'te görüldüğü gibi birinci faktör 6 gerekçeden oluşmaktadır. İç güvenilirliği 0,82, özdeğeri 3,54 olan ve toplam varyansın %11,80'ni açıklayan bu faktör genel olarak turizmde elde edilmesi beklenen gelir ve bu sektörün sağlayacağı kazanç fırsatları ile ilgili gerekçelerden oluşmaktadır. Bu nedenle, birinci faktör "gelir" olarak isimlendirilmiştir. Bu grupta yer alan gerekçelerin faktör yükleri 0,55 ile 0,76 arasında değişmektedir. "Turizm toplum tarafından prestijli bir sektör olarak kabul ediliyor" grupta dikkat çeken en önemli gerekçedir. Gruptaki diğer gerekçelerden farklı gibi görünse de prestij kavramının bazı durumlarda kazançla özdeşleştirildiği bilinmektedir. Ayrıca, grup içerisindeki faktör yükü en düşük gerekçedir.

İkinci, üçüncü ve dördüncü faktörlerin özdeğerleri (sırasıyla 2,65; 2,58; 2,57) ve varyans oranları (sırasıyla 8,84; 8,61; 8,56) birbirlerine çok yakın görülmektedir. Her üç faktörün de iç güvenilirlik değerleri yüksektir. Faktör gruplarında yer alan gerekçelerden hareketle, ikinci faktör "eğitim ve öğretim", üçüncü faktör "iletişim kurma" ve dördüncü faktör "bireysel yetenekler" olarak adlandırılmıştır.

Beşinci faktör alfa katsayısı (0,62) en düşük faktördür. Grupta yer alan gerekçelerden eksiltme yapılarak bu değer yükseltilebileceği düşünülmüş, fakat bu durumda gerekçelerin başka gruplar altında yer aldığı görülmüştür. Bu faktöre, altında bulunan gerekçelerden yola çıkılarak "iş koşulları ve olanakları" adı verilmiştir. Altıncı faktör, özdeğer (2,12) ve varyans (7,08) oranları açısından, beşinci faktörle benzerlikler göstermektedir. Gruptaki gerekçelerin faktör yükleri 0,50 ile 0,71 arasında değişmektedir. Gerekçelerin ortak noktaları daha çok turizmin sağlayacağı sosyal olanaklar ile ilişkili olduğundan bu faktöre "sosyal olanaklar" adı verilmiştir. Faktörün iç güvenilirliği 0,72'dir.

Yedinci ve sekizinci faktörün özdeğerleri ve varyans oranları birbirine çok yakındır. Bununla birlikte toplam varyansa katkıları en az olan faktörlerdir. Yedinci faktör, altında yer alan turizmde iş sahibi olmayı amaçlayan ve faktör yükleri oldukça yüksek iki gerekçeden oluşmaktadır. İç güvenilirlik değeri de oldukça yüksek olan (0,90) bu faktöre

“kendi işini kurma” adı verilmiştir. Son faktörün iç güvenilirliği 0,78’dir. Bu faktör 0,84 ile 0,87 yüklerine sahip iki gerekçeden oluşmaktadır ve “turizm imajı” olarak adlandırılmıştır.

Aynı tabloda (Tablo 3) turizm sektöründe çalışmaya yönelten etkenlerin önem dereceleri de sunulmuştur. Ortalamalar açısından “insanlarla sürekli iletişimin içerisinde olmaktan hoşlanıyorum (6,06)” en önemli motivasyon nedeni olarak dikkat çekerken bunu

“farklı kültürleri ve insanları tanıma isteği (5,72)” ve “yeni ve farklı yerler görme arzusu (5,66)” izlemektedir. Bu açıdan bakıldığında, meslek sahibi olmak için turizm sektörünün tercih edilmesinin en önemli gerekçelerinin sosyal nitelikli beklentiler içerdiği anlaşılmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre ayrıca, hoş bir ortamda çalışma isteği, sosyal yaşantıya önemli katkılar sağlayacağına inanılması, sektörde çok iyi iş fırsatlarının olması ve daha fazla

Tablo 3. Öğrencileri turizm sektörüne yönelten gerekçelere ilişkin faktör analizi

Gerekçeler	N	Aritmetik ortalama	Standart sapma	Faktör yükleri	Faktör yükleri (döndürme sonrası)	Temel bileşenler özdeğeri	Açıklanan varyans	Alfa güvenlik katsayısı
Faktör 1. Gelir								
Turizmi yüksek kazançlı bir sektör olarak görüyorum	670	4,84	1,83	,60	,76	3,54	11,80	,82
Kısa zamanda çok kazanabileceğimi düşündüm	651	4,05	1,91	,49	,74			
Uygun bir gelire sahip olmak istedim	681	5,14	1,72	,58	,70			
Daha iyi bir hayat standardı yakalamak istedim	666	4,49	1,94	,65	,70			
Turizmde çok iyi iş fırsatları olduğunu düşünüyorum	671	5,37	1,64	,58	,67			
Toplum tarafından prestijli bir sektör olarak kabul ediliyor	661	4,78	1,84	,49	,55			
Faktör 2. Eğitim ve öğretim								
Aldığım eğitim ilgili bir iş sahibi olmak istedim	602	3,91	2,35	,60	,87	2,65	8,84	,71
Gelecekte de bu alanda öğretimime devam etmek istiyorum	636	4,38	2,25	,64	,86			
Ailem ve yakın çevrem önemli desteğini aldım	676	4,65	2,08	,46	,56			
Turizm okullarında öğretici olarak çalışmak istiyorum	610	4,16	2,35	,54	,54			
Faktör 3. İletişim kurma								
İnsanlarla sürekli iletişim içerisinde olmaktan hoşlanıyorum	675	6,06	1,52	,51	,84	2,58	8,61	,81
Farklı kültürleri ve insanları tanımak istedim	672	5,72	1,71	,59	,80			
Mutlu olan insanlarla bir arada olmayı istedim	651	4,71	2,09	,63	,54			
Faktör 4. Bireysel yetenekler								
Çalışma koşullarının bana uygun olduğunu düşünüyorum	668	4,65	1,85	,54	,73	2,57	8,56	,76
Sosyal yaşantıma önemli katkılar sağlayacağına inanıyorum	675	5,49	1,71	,59	,63			
Bu sektörde kendimi daha bağımsız hissedebileceğim	647	4,94	1,82	,47	,62			
Yeteneklerimi en iyi turizmde kullanabilirdim	651	4,28	1,95	,69	,54			
Daha fazla bilgiye ulaşabileceğime inanıyorum	669	5,20	1,77	,63	,45			
Faktör 5. İş koşulları ve olanakları								
Turizmde çalışmak diğerlerine göre daha kolaydır	640	2,77	1,81	,65	,72	2,16	7,22	,62
Sürekli olarak sosyal güvenceye sahip olmak istedim	617	3,35	1,75	,46	,65			
Birçok ünlü kişi ile tanışabileceğimi düşündüm	572	2,16	1,71	,41	,61			
Yükselme olanakları diğer sektörler göre daha kolaydır	634	4,28	1,87	,46	,60			
Faktör 6. Sosyal olanaklar								
Daha fazla seyahat etmek istedim	680	5,15	2,05	,55	,71	2,12	7,08	,72
Yeni ve farklı yerler görmek istedim	681	5,66	1,78	,54	,70			
Daha çok arkadaş edinebileceğim bir iş olarak görüyorum	656	4,29	2,04	,43	,58			
Farklı deneyimler elde etmek istedim	668	4,16	1,99	,50	,50			
Faktör 7. Kendi işini kurma								
Gelecekte bu sektörde kendi işimi kurmayı arzuluyorum	575	1,95	1,76	,60	,94	1,86	6,20	,90
Ailem turizmle ilgili bir işe sahip olduğu için seçtim	565	1,66	1,51	,64	,93			
Faktör 8. Turizm imajı								
Hoş bir iş ortamında çalışmak istedim	673	5,48	1,64	,58	,87	1,82	6,07	,78
Turizmin sahip olduğu imaj bana çekici geldi	676	5,16	1,71	,59	,84			

bilgiye ulaşabilme beklentileri bu sektöre yönelme- de öncelikli gerekçeler arasında yer almaktadır.

En düşük katılım oranlarına sahip olan gerek- çeler ise sırasıyla; "ailemin turizmle ilgili bir işe sahip olmasından dolayı seçtim" (1,66), "gelecekte bu sektörde kendi işimi kurmayı arzuluyorum" (1,95), "birçok ünlü kişi ile tanışabileceğimi düşündüm" (2,16) ve "turizmde çalışmak diğerlerine göre ko- laydır" (2,77) olarak gerçekleşmiştir. Kuşluvan ve Kuşluvan (2000), Batman vd (2000) ile Kim vd'nin (2007) araştırmalarının sonuçlarına göre de turizm- de çalışma koşullarını kolay olarak değerlendiren- lerin oranı oldukça düşük çıkmıştır. Diğer taraftan, Getz'in (1994) çalışmasında ise tamamen tezat bir durum söz konusudur. Katılımcıların yarısına ya- kını ailesinin turizmle ilgili bir işe sahip olduğu belirtilmekte.

Tablo 4'te (a,b,c ve d) öğrencileri turizm sektörü- ne yönelten gerekçelere ilişkin görüşler arasındaki anlamlı farklılık olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, cinsiyet "kız ve erkek", sınıf "1. ve 2. sınıf", staj durumu "staj yaptım ve staj yapmadım" ve bölüm "turizm ve otel işletmeciliği, turizm ve seyahat işletmeciliği, turizm rehberliği" bağımsız değişkenlerine göre yapılan analiz sonuçları sunul- muştur. Uygulanacak test tekniklerine karar ver- mek için öncelikle verilerin parametrik analiz tek- nikleri varsayımlarını yerine getirip getirmedikleri araştırılmıştır. Bunun için verilerin normal dağılım koşullarını sağlayıp sağlamadığı araştırılmıştır. Elde edilen verilerin normal dağılıma uygun ol- dukları (aritmetik ortalama, mod ve ortanca genel olarak birbiriyle aynı oldukça yakın değerlere sa- hiptir) saptanmış ve normallik dağılım grafikleri- ne bakılarak bu uygunluk teyit edilmiştir. Ayrıca KSZ (Kolmogorov-Smirnov Z) testi sonuçları da verilerin normal dağıldığını ortaya koymaktadır (p>0,05). Grupların birbirinden bağımsızlığı, 7'li Likert tipi ölçeğin kullanılmış olması, bu gruplar- dan elde edilen ölçümlerin en az eşit aralıklı ölçek düzeyinde ölçülmüş olması (www.istatistik.gen.tr) ve ortalama türleri olan aritmetik ortalama, mod ve ortancanın birbirine eşit olması (Nakip 2003) ve normallik testi sonuçları, verilerin normal da- ğılım koşullarını sağladığını göstermektedir. Var- sayımların yerine getirilmiş olmasından dolayı parametrik analiz tekniklere başvurulması uygun bulunmuştur.

Öğrencilerin cinsiyetleri, sınıf ve staj durumu- na göre, turizm sektöründe meslek sahibi olmaya yönelten etkenler arasında fark olup olmadığı, çift örneklem t-testine göre araştırılmıştır. Bu test iki farklı örneklem grubunun ortalamalarını karşı- laştırır. Böylelikle bir gruptaki ortalamasının diğer

gruptaki ortalamadan önemli derecede farklı olup olmadığını belirler.

Bu nedenle iki bağımsız değişken (cinsiyet, sı- nıf ve staj durumu) arasındaki anlamlı farklılıkların belirlenmesi için t-testi, ikiden fazla bağımsız gruplar (bölüm) için ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Tek yönlü Varyans Analizi; normal dağılım gösteren k toplumdaki alınan k ba- ğımsız grup denemelerinden elde edilen nicel veri- lerin analizinde yararlanılan bir yöntemdir (Özda- mar 2004). Tablo 4'te (a,b,c ve d) testlerin ve yapılan analizlerin sonuçları sunulmuştur.

Cinsiyet bağımsız değişkenine (kız ve erkek) gö- re yapılan t-testi sonuçları incelendiğinde (Tablo 4a), "insanlarla sürekli iletişim içerisinde olmaktan hoşlanıyorum", "turizmde çalışmak diğerlerine göre kolaydır", "gelecekte bu sektörde kendi işimi kurmak istiyorum", "turizm okullarında öğretici olarak çalışmak istiyorum", "ailem ve yakın çevre- min önemli desteğini aldım", "farklı kültürleri ve insanları tanımak istedim" ve " ailemin turizmle ilgili bir işe sahip olduğu için seçtim" gerekçe- lerinde anlamlı farklılıklar olduğu dikkat çekmek- tedir. Ayrıca, "birçok ünlü ile tanışabileceğimi dü- şündüm", "daha çok arkadaş edinebileceğim bir iş olarak gördüm" ve "mutlu olan insanlarla bir arada olmayı istedim" gerekçelerinde de anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Genel bir yaklaşımla kız öğrencilerin sosyal nitelikli gerekçelere (yeni insan- larla tanışmak, iletişim kurmak gibi) daha yüksek oranda katıldıkları gözlemlenirken, erkek öğrenci- lerin iş koşullarına ilişkin gerekçelere (yapılan işi kolay bulmak ve kendi işini kurmak gibi) kız öğ- rencilerden daha fazla katılım sağladıkları dikkat çekmektedir.

Öğrenim gördükleri sınıf bağımsız değişkeninin kategorilerine (birinci sınıf ve ikinci sınıf) göre yapılan t-testi sonuçları incelendiğinde (Tablo 4b), öğrencilerinin görüşleri arasında "çalışma koşulla- rının bana uygun olduğunu düşünüyorum", "bu sektörde daha fazla bilgiye ulaşabileceğime inan- yorum", "aldığım eğitimle ilgili bir işe sahip olmak istedim", "turizmde çalışmak diğerlerine göre ko- laydır" ve "gelecekte bu sektörde kendi işimi kur- mak istiyorum" gerekçelerinde anlamlı farklılıklar söz konusudur. Ayrıca, "bu sektörde kendimi daha bağımsız hissedebileceğim", "sosyal yaşantıma önemli katkılar sağlayacağına inanıyorum" ve "birçok ün- lü ile tanışabileceğimi düşündüm" gerekçelerinde de anlamlı farklılıkların olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuçlar ikinci sınıf öğrencilerinin yeni öğre- time başlayanlara oranla başta sosyal güvenceye sahip olma ve işin kolaylığı olmak üzere, ankette

Tablo 4a. Katılımcıların cinsiyet açısından görüş farklılıklarının belirlenmesine ilişkin analiz sonuçları (t-testi)

GEREKÇELER	C	N	Ort.	s.s.	t	p
Çalışma koşullarının bana uygun olduğunu düşünüyorum	E	344	4,78	1,744	1,888	,060
	K	324	4,51	1,939		
İnsanlarla sürekli iletişim içerisinde olmaktan hoşlanıyorum	E	341	5,78	1,639	4,929	,000***
	K	334	6,34	1,321		
Bu sektörde kendimi daha bağımsız hissedebileceğim	E	342	4,83	1,825	1,620	,106
	K	305	5,06	1,808		
Hoş bir iş ortamında çalışmak istedim	E	345	5,43	1,531	0,707	,480
	K	328	5,52	1,749		
Yeteneklerimi en iyi turizmde kullanabilirim	E	333	4,38	1,922	1,343	,180
	K	318	4,18	1,974		
Birçok ünlü ile tanışabileceğimi düşündüm	E	285	2,31	1,726	1,997	,046*
	K	287	2,02	1,679		
Daha iyi bir hayat standardı yakalamak istedim	E	334	4,49	1,918	0,040	,968
	K	332	4,48	1,956		
Uygun bir gelire sahip olmak istedim	E	343	5,16	1,715	0,341	,733
	K	338	5,11	1,731		
Bu sektörde daha fazla bilgiye ulaşabileceğime inanıyorum	E	342	5,14	1,760	1,005	,315
	K	327	5,28	1,787		
Turizmin sahip olduğu imaj bana çekici geldi	E	348	5,20	1,590	0,605	,545
	K	328	5,12	1,824		
Toplum tarafından prestijli bir sektör olarak kabul ediliyor	E	331	4,75	1,880	0,525	,600
	K	330	4,82	1,794		
Sosyal yaşantıma önemli katkılar sağlayacağına inanıyorum	E	344	5,42	1,738	1,092	,275
	K	331	5,56	1,673		
Turizmde çok iyi iş fırsatları olduğunu düşünüyorum	E	343	5,45	1,619	1,309	,191
	K	328	5,29	1,653		
Aldığım eğitimle ilgili bir iş sahibi olmak istedim	E	312	3,82	2,263	0,953	,341
	K	290	4,01	2,441		
Turizmi yüksek kazançlı bir sektör olarak görüyorum	E	344	4,86	1,789	0,186	,852
	K	326	4,83	1,866		
Farklı iş deneyimleri edinmek istedim	E	343	4,15	2,004	0,113	,910
	K	325	4,17	1,976		
Turizmde çalışmak diğerlerine göre daha kolaydır	E	323	3,04	1,807	3,754	,000***
	K	317	2,50	1,780		
Sürekli sosyal güvenceye sahip olacağımı düşündüm	E	326	3,23	1,679	1,784	,075
	K	291	3,48	1,820		
Daha çok arkadaş edinebileceğim bir iş olarak gördüm	E	331	4,45	2,017	2,037	,042*
	K	325	4,13	2,058		
Yeni ve farklı yerler görmek istedim	E	353	5,54	1,815	1,958	,051
	K	328	5,80	1,730		
Daha fazla seyahat etmek istedim	E	352	5,01	2,044	1,947	,052
	K	328	5,31	2,043		
Kısa zamanda çok kazanabileceğimi düşündüm	E	340	4,06	1,902	0,174	,862
	K	311	4,04	1,926		
Yükselme olanakları diğer sektörler göre daha kolaydır	E	322	4,22	1,842	0,844	,399
	K	312	4,35	1,905		
Gelecekte bu sektörde kendi işimi kurmak istiyorum	E	293	2,20	1,877	3,504	,000***
	K	282	1,70	1,580		
Turizm okullarında öğretici olarak çalışmak istiyorum	E	307	3,86	2,351	3,202	,001**
	K	303	4,46	2,318		
Ailem ve yakın çevrem önemli desteğimi aldım	E	341	4,44	2,038	2,597	,010**
	K	335	4,86	2,104		
Farklı kültürleri ve insanları tanımak istedim	E	342	5,48	1,737	3,830	,000***
	K	330	5,98	1,641		
Mutlu olan insanlarla bir arada olmayı istedim	E	332	4,57	2,068	1,692	,091
	K	319	4,85	2,114		
Ailem turizmle ilgili bir işe sahip olduğu için seçtim	E	287	1,98	1,773	5,215	,000***
	K	278	1,33	1,097		
Gelecekte de bu alanda öğretimime devam etmek istiyorum	E	323	4,31	2,158	0,789	,430
	K	313	4,45	2,342		

(P* $<$ 0,05 Önemli fark, P** $<$ 0,01 Çok önemli fark, P*** $<$ 0,001 İleri düzeyde önemli fark
P $>$ 0,05 Önemsiz fark)

“(C) Cinsiyet; (E) Erkek, (K) Kız ”

Turizm Sektöründe Meslek Sahibi Olmaya Yönelten Etkenler: Meslek Yüksekokulu Öğrencilerine Yönelik Bir Çalışma

Tablo 4b. Katılımcıların sınıf açısından görüş farklılıklarının belirlenmesine ilişkin analiz sonuçları (t-testi)

GEREKÇELER	C	N	Ort.	s.s.	t	p
Çalışma koşullarının bana uygun olduğunu düşünüyorum	1	381	4,87	1,804	3,669	,000***
	2	287	4,34	1,859		
İnsanlarla sürekli iletişim içerisinde olmaktan hoşlanıyorum	1	381	6,11	1,473	1,002	,317
	2	294	5,99	1,569		
Bu sektörde kendimi daha bağımsız hissedebileceğim	1	365	5,09	1,809	2,450	,015**
	2	282	4,74	1,817		
Hoş bir iş ortamında çalışmak istedim	1	374	5,57	1,669	1,713	,087
	2	299	5,35	1,597		
Yeteneklerimi en iyi turizmde kullanabilirim	1	366	4,30	2,002	0,202	,840
	2	285	4,27	1,882		
Birçok ünlü ile tanışabileceğimi düşündüm	1	326	2,04	1,593	1,984	,048*
	2	246	2,33	1,838		
Daha iyi bir hayat standardı yakalamak istedim	1	372	4,57	1,835	1,188	,235
	2	294	4,39	2,055		
Uygun bir gelire sahip olmak istedim	1	388	5,13	1,714	0,154	,878
	2	293	5,15	1,735		
Bu sektörde daha fazla bilgiye ulaşabileceğime inanıyorum	1	374	4,94	1,833	4,388	,000***
	2	295	5,54	1,639		
Turizmin sahip olduğu imaj bana çekici geldi	1	377	5,07	1,780	1,550	,122
	2	299	5,27	1,604		
Toplum tarafından prestijli bir sektör olarak kabul ediliyor	1	376	4,73	1,802	0,798	,425
	2	285	4,85	1,883		
Sosyal yaşantıma önemli katkılar sağlayacağına inanıyorum	1	378	5,61	1,645	2,099	,036*
	2	297	5,34	1,773		
Turizmde çok iyi iş fırsatları olduğunu düşünüyorum	1	377	5,34	1,608	0,565	,572
	2	294	5,41	1,674		
Aldığım eğitimle ilgili bir iş sahibi olmak istedim	1	331	3,60	2,319	3,621	,000***
	2	271	4,29	2,336		
Turizmi yüksek kazançlı bir sektör olarak görüyorum	1	378	4,78	1,865	1,081	,280
	2	292	4,93	1,773		
Farklı iş deneyimleri edinmek istedim	1	383	4,17	1,944	0,189	,850
	2	285	4,14	2,051		
Turizmde çalışmak diğerlerine göre daha kolaydır	1	361	2,96	1,816	2,911	,004**
	2	279	2,54	1,783		
Sürekli sosyal güvenceye sahip olacağımı düşündüm	1	341	3,48	1,745	1,951	,052
	2	276	3,20	1,748		
Daha çok arkadaş edinebileceğim bir iş olarak gördüm	1	368	4,30	2,038	0,093	,926
	2	288	4,28	2,050		
Yeni ve farklı yerler görmek istedim	1	383	5,63	1,770	0,574	,566
	2	298	5,71	1,790		
Daha fazla seyahat etmek istedim	1	384	5,18	2,002	0,388	,698
	2	296	5,12	2,108		
Kısa zamanda çok kazanabileceğimi düşündüm	1	361	4,14	1,887	1,327	,185
	2	290	3,94	1,940		
Yükselme olanakları diğer sektörler göre daha kolaydır	1	356	4,36	1,918	1,175	,240
	2	278	4,18	1,812		
Gelecekte bu sektörde kendi işimi kurmak istiyorum	1	327	2,12	1,857	2,621	,009**
	2	248	1,73	1,587		
Turizm okullarında öğretici olarak çalışmak istiyorum	1	348	4,16	2,296	0,043	,966
	2	262	4,15	2,431		
Ailem ve yakın çevrem önemli desteğimi aldım	1	380	4,61	2,058	0,604	,546
	2	296	4,70	2,110		
Farklı kültürleri ve insanları tanımak istedim	1	379	5,63	1,755	1,575	,116
	2	293	5,84	1,640		
Mutlu olan insanlarla bir arada olmayı istedim	1	369	4,73	2,095	0,328	,743
	2	282	4,68	2,095		
Ailem turizmle ilgili bir işe sahip olduğu için seçtim	1	317	1,65	1,510	0,152	,879
	2	248	1,67	1,520		
Gelecekte de bu alanda öğretimime devam etmek istiyorum	1	360	4,30	2,221	1,011	,313
	2	276	4,48	2,286		

(P* < 0,05 Önemli fark, P** < 0,01 Çok önemli fark, P*** < 0,001 İleri düzeyde önemli fark
P > 0,05 Önemsiz fark) "(S) Sınıf; (1) Birinci sınıf, (2) İkinci sınıf"

Tablo 4c. Katılımcıların staj durumu açısından görüş farklılıklarının belirlenmesine ilişkin analiz sonuçları (t-testi)

GEREKÇELER	C	N	Ort.	s.s.	t	p
Çalışma koşullarının bana uygun olduğunu düşünüyorum	E	293	4,67	1,895	0,336	,737
	H	375	4,62	1,808		
İnsanlarla sürekli iletişim içerisinde olmaktan hoşlanıyorum	E	291	5,89	1,670	2,491	,013*
	H	384	6,18	1,376		
Bu sektörde kendimi daha bağımsız hissedebileceğim	E	280	4,79	1,834	1,840	,066
	H	367	5,05	1,802		
Hoş bir iş ortamında çalışmak istedim	E	289	5,56	1,585	1,168	,243
	H	384	5,41	1,680		
Yeteneklerimi en iyi turizmde kullanabilirim	E	288	4,58	1,976	3,436	,001**
	H	363	4,05	1,898		
Birçok ünlü ile tanışabileceğimi düşündüm	E	245	2,38	1,799	2,645	,008**
	H	327	2,00	1,619		
Daha iyi bir hayat standardı yakalamak istedim	E	291	4,43	2,018	0,646	,519
	H	375	4,53	1,871		
Uygun bir gelire sahip olmak istedim	E	292	5,11	1,743	0,380	,704
	H	389	5,16	1,708		
Bu sektörde daha fazla bilgiye ulaşabileceğime inanıyorum	E	291	5,40	1,767	2,446	,015*
	H	378	5,06	1,767		
Turizmin sahip olduğu imaj bana çekici geldi	E	292	5,29	1,639	1,741	,082
	H	384	5,06	1,751		
Toplum tarafından prestijli bir sektör olarak kabul ediliyor	E	283	4,96	1,806	2,199	,028*
	H	378	4,65	1,850		
Sosyal yaşantıma önemli katkılar sağlayacağına inanıyorum	E	291	5,25	1,855	3,263	,001**
	H	384	5,68	1,562		
Turizmde çok iyi iş fırsatları olduğunu düşünüyorum	E	288	5,35	1,706	0,327	,744
	H	383	5,39	1,584		
Aldığım eğitimle ilgili bir iş sahibi olmak istedim	E	278	4,56	2,337	6,488	,000***
	H	324	3,35	2,219		
Turizmi yüksek kazançlı bir sektör olarak görüyorum	E	290	4,85	1,773	0,086	,931
	H	380	4,84	1,867		
Farklı iş deneyimleri edinmek istedim	E	285	3,99	2,088	1,844	,066
	H	383	4,28	1,906		
Turizmde çalışmak diğerlerine göre daha kolaydır	E	280	2,86	1,971	1,031	,303
	H	360	2,71	1,678		
Sürekli sosyal güvenceye sahip olacağımı düşündüm	E	275	3,44	1,850	1,124	,261
	H	342	3,28	1,665		
Daha çok arkadaş edinebileceğim bir iş olarak gördüm	E	285	4,36	2,038	0,827	,408
	H	371	4,23	2,045		
Yeni ve farklı yerler görmek istedim	E	293	5,70	1,743	0,501	,616
	H	388	5,63	1,806		
Daha fazla seyahat etmek istedim	E	292	5,08	2,104	0,782	,435
	H	388	5,21	2,005		
Kısa zamanda çok kazanabileceğimi düşündüm	E	287	3,93	1,885	1,404	,161
	H	364	4,15	1,931		
Yükselme olanakları diğer sektörlerle göre daha kolaydır	E	278	4,37	1,800	1,090	,276
	H	356	4,21	1,928		
Gelecekte bu sektörde kendi işimi kurmak istiyorum	E	250	2,15	1,945	2,346	,019*
	H	325	1,80	1,581		
Turizm okullarında öğretici olarak çalışmak istiyorum	E	261	4,28	2,294	1,076	,282
	H	349	4,07	2,395		
Ailem ve yakın çevrem önemli desteğimi aldım	E	289	4,93	2,104	3,075	,002**
	H	387	4,44	2,039		
Farklı kültürleri ve insanları tanımak istedim	E	290	5,77	1,717	0,579	,563
	H	382	5,69	1,702		
Mutlu olan insanlarla bir arada olmayı istedim	E	280	4,71	2,098	0,027	,978
	H	371	4,71	2,093		
Ailemin turizmle ilgili bir işe sahip olduğu için seçtim	E	246	1,91	1,781	3,456	,001**
	H	319	1,47	1,238		
Gelecekte de bu alanda öğretimime devam etmek istiyorum	E	281	4,76	2,232	3,858	,000***
	H	355	4,08	2,220		

(P* $<$ 0,05 Önemli fark, P** $<$ 0,01 Çok önemli fark, P*** $<$ 0,001 İleri düzeyde önemli fark
P $>$ 0,05 Önemsiz fark) "(S) Staj durumu; (E) Staj yaptı, (H) Staj yapmadı"

Tablo 4d. Katılımcıların bölümler açısından görüş farklılıklarının belirlenmesine ilişkin analiz sonuçları (tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Post hoc (Tukey) testi sonuçları)

GEREKÇELER	ortalama				ANOVA		POST HOC (Tukey fark analizi)		
	B	N	Ort	s.s.	F	P	B	Fark	P
Çalışma koşullarının bana uygun olduğunu düşünüyorum	TO	352	4,48	1,968	5,336	,005**	TS-TO	,506	,005
	TS	211	4,99	1,584					
	TR	105	4,51	1,830					
İnsanlarla sürekli iletişim içerisinde olmaktan hoşlanıyorum	TO	357	5,87	1,685	8,928	,000***	TR-TO	,682	,000
	TS	209	6,12	1,341					
	TR	109	6,55	1,067					
Bu sektörde kendimi daha bağımsız hissedebileceğim	TO	345	4,72	1,912	7,676	,001**	TR-TO	,773	,000
	TS	199	5,03	1,547					
	TR	103	5,50	1,873					
Hoş bir iş ortamında çalışmak istedim	TO	359	5,33	1,578	2,981	,051			
	TS	208	5,61	1,694					
	TR	106	5,70	1,708					
Yeteneklerimi en iyi turizmde kullanabilirim	TO	345	4,15	2,024	1,768	,172			
	TS	199	4,39	1,811					
	TR	107	4,50	1,935					
Birçok ünlü ile tanışabileceğimi düşündüm	TO	307	2,19	1,768	2,014	,134			
	TS	171	1,98	1,469					
	TR	94	2,41	1,880					
Daha iyi bir hayat standardı yakalamak istedim	TO	356	4,17	2,045	14,260	,000***	TR-TO	1,086	,000
	TS	205	4,64	1,745					
	TR	105	5,26	1,653					
Uygun bir gelire sahip olmak istedim	TO	364	4,92	1,855	7,136	,001**	TS-TO	,380	,028
	TS	208	5,30	1,532					
	TR	109	5,55	1,488					
Bu sektörde daha fazla bilgiye ulaşabileceğime inanıyorum	TO	366	5,00	1,958	23,452	,000***	TR-TO	1,238	,000
	TS	195	5,01	1,464					
	TR	108	6,24	1,175					
Turizmin sahip olduğu imaj bana çekici geldi	TO	362	5,07	1,653	1,040	,354			
	TS	206	5,28	1,619					
	TR	108	5,20	2,017					
Toplum tarafından prestijli bir sektör olarak kabul ediliyor	TO	352	4,70	1,944	3,693	,025*	TR-TO	,530	,025
	TS	204	4,70	1,608					
	TR	105	5,23	1,836					
Sosyal yaşantıma önemli katkılar sağlayacağına inanıyorum	TO	361	5,19	1,884	15,597	,000***	TR-TO	,973	,000
	TS	206	5,66	1,465					
	TR	108	6,17	1,211					
Turizmde çok iyi iş fırsatları olduğunu düşünüyorum	TO	359	5,30	1,730	13,408	,000***	TR-TO	,780	,000
	TS	205	5,12	1,561					
	TR	107	6,08	1,214					
Aldığım eğitimle ilgili bir iş sahibi olmak istedim	TO	334	4,17	2,420	4,643	,010**	TR-TS	,633	,011
	TS	172	3,53	2,249					
	TR	96	3,70	2,187					
Turizmi yüksek kazançlı bir sektör olarak görüyorum	TO	362	4,72	1,897	6,450	,002**	TR-TO	,696	,001
	TS	200	4,76	1,774					
	TR	108	5,42	1,566					
Farklı iş deneyimleri edinmek istedim	TO	363	4,05	2,061	2,606	,075			
	TS	196	4,15	1,778					
	TR	109	4,54	2,071					
Turizmde çalışmak diğerlerine göre daha kolaydır	TO	345	2,81	1,925	6,488	,002**	TO-TR	,583	,010
	TS	190	3,01	1,732					
	TR	105	2,23	1,436					
Sürekli sosyal güvenceye sahip olacağımı düşündüm	TO	329	3,38	1,790	8,483	,000***	TO-TR	,627	,004
	TS	188	3,63	1,664					
	TR	100	2,75	1,641					
Daha çok arkadaş edinebileceğim bir iş olarak gördüm	TO	345	3,99	2,071	8,076	,000***	TS-TO	,674	,001
	TS	203	4,67	1,847					
	TR	108	4,54	2,164					

(P* < 0,05 Önemli fark, P** < 0,01 Çok önemli fark, P*** < 0,001 İleri düzeyde önemli fark P > 0,05 Önemsiz fark)

(B) Bölüm; (TO) Turizm ve Otel İşletmeciliği, (TS) Turizm ve Seyahat İşletmeciliği, (TR) Turizm Rehberliği

Tablo 4d. Katılımcıların bölümler açısından görüş farklılıklarının belirlenmesine ilişkin analiz sonuçları (tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Post hoc (Tukey) testi sonuçları) (Devam)

GEREKÇELER	ortalama				ANOVA		POST HOC (Tukey fark analizi)		
	B	N	Ort	s.s.	F	P	B	Fark	P
Yeni ve farklı yerler görmek istedim	TS	203	4,67	1,847	30,662	,000*	TR-TO	1,326	,000
	TR	108	4,54	2,164					
	TO	365	5,22	1,915					
	TS	206	5,98	1,574					
	TR	110	6,55	1,089					
Daha fazla seyahat etmek istedim	TO	365	4,69	2,092	21,966	,000***	TS-TO	,936	,000
	TS	207	5,62	1,888					
	TR	108	5,82	1,797					
Kısa zamanda çok kazanabileceğimi düşündüm	TO	353	3,86	1,952	7,017	,001**	TR-TO	,792	,001
	TS	195	4,09	1,790					
	TR	103	4,65	1,888					
Yükselme olanakları diğer sektörlere göre daha kolaydır	TO	335	4,33	1,957	2,936	,054			
	TS	197	4,42	1,764					
	TR	102	3,88	1,754					
Gelecekte bu sektörde kendi işimi kurmak istiyorum	TO	333	2,11	1,871	8,741	,000***	TO-TR	,885	,000
	TS	159	1,99	1,795					
	TR	83	1,23	,738					
Turizm okullarında öğretici olarak çalışmak istiyorum	TO	322	4,33	2,361	3,489	,031*	TO-TS	,544	,031
	TS	188	3,78	2,336					
	TR	100	4,32	2,300					
Ailem ve yakın çevrem önemli desteğimi aldım	TO	363	4,87	2,095	4,570	,011*	TO-TS	,503	,016
	TS	204	4,37	2,019					
	TR	109	4,43	2,074					
Farklı kültürleri ve insanları tanımak istedim	TO	355	5,59	1,794	3,020	,049*	TR-TO	,445	,045
	TS	208	5,78	1,606					
	TR	109	6,04	1,569					
Mutlu olan insanlarla bir arada olmayı istedim	TO	350	4,72	2,143	,411	,663			
	TS	202	4,62	1,939					
	TR	99	4,85	2,229					
Ailem turizmle ilgili bir işe sahip olduğu için seçtim	TO	325	1,81	1,661	5,287	,005**	TO-TR	,580	,005
	TS	157	1,57	1,451					
	TR	83	1,23	,738					
Gelecekte de bu alanda öğretimime devam etmek istiyorum	TO	350	4,52	2,284	4,412	,013*	TO-TR	,754	,010
	TS-TR	,676	,042						

yer alan gerekçelere daha düşük oranda katılım sağladıklarını ortaya koymaktadır.

Tablo 4c'de öğrencilerin staj yapma bağımsız değişkenin kategorilerine (staj yaptım, staj yapmadım) göre yapılan t-testi sonuçları verilmiştir. Test sonuçlarına göre, "yeteneklerimi en iyi turizmde kullanabilirim", "birçok ünlü ile tanışabileceğimi düşündüm" ve "sosyal yaşantıma önemli katkılar sağlayacağına inanıyorum" gerekçelerinde anlamlı farkların olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca, "aldığım eğitimle ilgili bir iş sahibi olmak istedim", "ailem ve yakın çevrem önemli desteğini aldım", "ailem turizmle ilgili bir işe sahip olduğu için seçtim" ve "gelecekte de bu alanda öğrenimime devam etmek istiyorum" gerekçelerinde de anlamlı farklılıkların söz konusu olduğu anlaşılmaktadır. Bunlara ek olarak, "bu sektörde daha fazla bilgiye ulaşabileceğime inanıyorum", "toplum tarafından prestijli bir sektör olarak kabul ediliyor" ve "gelecekte bu sek-

törde kendi işimi kurmak istiyorum" gerekçelerinde de staj yapma durumuna göre öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı farklılıklar söz konusudur.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlere göre turizm sektöründe meslek sahibi olmaya yönelten etkenler arasında fark olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analiziyle incelenmiş ve görüşler arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Post Hoc testlerinden Tukey Testine başvurulmuştur. Bu teste göre anlamlı farklılıkların bulunduğu bölümler Tablo 4d'de verilmiştir. Buna göre, turizm rehberliği öğrencilerinin diğer iki bölüm öğrencilerine göre sektöre karşı daha olumlu görüşler taşıdığı ve sosyal nitelikli gerekçelere daha yüksek oranda katılım sağladıkları söylenebilir. Diğer taraftan sosyal güvenceye sahip olma beklentisi, kendi işini kurma arzusu ve öğretim elemanı olma isteği gerekçelerine turizm ve otel işletmeciliği öğrencileri daha yüksek oranda katılmaktadırlar.

TARTIŞMA

Yapılan araştırma bir örnek olay niteliğindedir. Bununla birlikte öğrencilerden elde edilen veriler, bazı önemli sonuçları ortaya koyabilecek niteliktedir. Son yıllarda sektöre ilgi duyan kız öğrenci sayısında önemli artış olduğu dikkat çekmektedir. Bu artışın nedenleri arasında sektörün gelişmesi ve buna paralel olarak ilgili okulların sayısının artması, turizme ilişkin olumsuz yargıların azalması, insanların konuya ilişkin bilinç düzeylerinin artması ve ailelerin destek olmasını göstermek yanlış olmayacaktır. Öğrenim gören öğrencilerin sadece 1/5'inin sınavsız geçiş hakkından yararlanması, akla ilgili meslek lisesi ve bu liselerden mezun olanların sayısının düşük olduğunu getirmektedir. Turizmle ilgili bölümlerde okumaya istekli olan öğrencilerin oranı % 63,4 iken tekrar şansı olsa aynı bölümü tercih edeceklerini belirtenlerin oranı ise düşük çıkmıştır (% 47,3). Genel bir değerlendirmeyle birinci sınıf öğrencilerinin mesleğe karşı daha olumlu görüşlere sahip olmalarına rağmen ikinci sınıf öğrencilerinde bu oranının düşük çıktığı görülmektedir. Özellikle birinci sınıftan sonra staj yapma durumlarına bağlı olarak işletmelerdeki uygulamaların öğrencilerin motivasyonunda birtakım olumsuzluklar meydana getirdiği düşünülebilir. Jenkins'in (2001) ile Baron ve Maxwell'in (1993) araştırmalarında da benzer sonuçlar dikkat çekmektedir. Bazı işletmelerin staj konusunda gerekli özeni göstermemesi veya öğrencilere sektöre yönelmelerinde gerekli desteğin sunulmaması, bu olumsuzluğun nedenleri arasında gösterilebilir. Staj yapan öğrencilerin yaklaşık yarısının yiyecek-içecek departmanına yönlendirilmesi ve önbüro gibi nitelikli eleman gereksiniminin üst düzeyde olduğu bir departmanda bu oranın düşük olması şaşırtıcıdır. Bunu yabancı dil bilgisi yetersizliği, işletmelerin yeterli güveni duymaması ya da öğrencilerin bu departmana karşı ilgisizliği gibi birtakım nedenlere bağlamak mümkündür.

Genel bir değerlendirme ile "insanlarla sürekli iletişim içerisinde olmaktan hoşlanıyorum" ifadesi, öğrencileri turizmde meslek sahibi olmaya yönelten en önemli gerekçe olarak dikkat çekmektedir. Farklı kültürleri tanıma ve yeni yerler görme isteği gibi sosyal beklentiler bunu izlemektedir. Önceki araştırmalarda da buna benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bunlardan Szivas vd'nin (2003) araştırma sonuçlarına göre, insanları turizmde çalışmaya yönelten etkenler sırasıyla; insanlarla iletişim kurulabilmesi, ilginç bir işe sahip olma istekleri ve hoş bir ortamda çalışma beklentisidir. Kuşluvan ve Kuşluvan (2000), O'Mahony vd (2001) ile Ross'un (1994) çalışmalarında da yüksekokul öğrencileri-

nin turizm sektöründe çalışma isteklerinin başında sektöre karşı duydukları ilgi gelmektedir. Kim vd (2007), Yüksel vd (2002) ile Akoğlan Kozak ve Kızıllırmak'ın (2000) çalışmalarında, öğrencilerin turizm sektörünü tercihlerinde "yeni insanlarla tanışma" arzusu, motivasyon nedenleri arasında gösterilmektedir. Öğrenciler bu sektörde daha fazla kazanabileceklerine ve daha fazla bilgiye ulaşabileceklerine inandıklarını belirtmektedirler. Kuşluvan ve Kuşluvan'ın (2000) araştırmasında öğrencilerin önemli bir bölümü (% 88) sektörde her gün yeni bir şeyler öğrendiklerini ifade etmektedirler. Airey ve Frontistis'in (1997) çalışmasında turizmde önemli iş fırsatları sunulmasının sektörün tercih edilmesinde önemli rol oynadığı vurgulanmaktadır. "Gelecekte bu sektörde kendi işimi kurmayı arzuluyorum" ve "ailem turizmle ilgili bir işe sahip olduğu için seçtim" gerekçelerine katılanların oranı ise oldukça düşüktür.

Kız öğrencilerin sektör tercihlerinde özellikle, insanlarla sürekli iletişim kurmak, turizm okullarında öğretici olmak ve farklı kültürleri tanımak gibi sosyal nitelikli gerekçeler dikkat çekerken, erkek öğrencilerin daha çok ekonomik gerekçelere bağlı olarak turizme yöneldikleri görülmektedir. Bölümler arası farklılıkların ortaya çıkması şaşırtıcı değildir. Özellikle turizm rehberliği öğrencilerinin sektöre karşı daha yüksek motivasyon sağladıkları söylenebilir. Bunun en önemli gerekçesi olarak da bu bölüme yabancı dil puanıyla girmeleri ve rehberlik mesleğini diğerlerine oranla daha bilinçli seçmeleri gösterilebilir. Genel bir yaklaşımla turizm işletmeciliği ve otelcilik öğrencilerinin sektöre yönelten gerekçelere daha düşük oranlarda katılım sağladıkları söylenebilir.

Yapılan analizler genel olarak sektörde meslek sahibi olmaya yönelten etkenlerin daha çok ekonomik beklentileri içerdiğini ortaya koymaktadır. Öğrencilerin barınma ve yemek gibi sosyal gereksinimlerinin sektör tarafından karşılanması, ücretlerin yanında prim ve bahşiş gibi ek gelir elde etme olanaklarının olması, bu beklentilerin nedenleri arasında gösterilebilir. Bununla birlikte, sosyal güvenceye karşı duyulan kuşku da dikkat çekmektedir. Sezonluk işletmelerde sosyal güvencelerin sağlanmasındaki birtakım yetersizliklerin, öğrencilerin sektöre karşı bakış açılarını olumsuz yönde etkilediği söylenebilir.

SONUÇ

Tüketicileriyle yüz yüze iletişimin en yoğun olduğu hizmet sektörlerinden birisi olan turizmde, üretimin emek yoğun özellik taşıması, yöneticileri çalı-

şanların özelliklerini, davranışlarını ve sektörden beklentilerini inceleme ve değerlendirme konusunda zorlamaktadır. Aldıkları hizmetten tatmin olmak isteyen müşteriler, doğal olarak karşılarında mutlu işletme çalışanları görmek isterler. Bu durum, en az müşteri tatmini kadar çalışanların da tatmin edilmesi gereğini ortaya koymaktadır. Çalışanların yaptıkları işten memnuniyet düzeyleri, öncelikle yaptıkları işe karşı duydukları ilgi, istek ve motivasyonlarının derecesine bağlıdır. Turizm sektöründe meslek sahibi olmak amacıyla bu alana ilişkin mesleki öğrenim gören öğrencilerin tercih nedenlerini ve bunların önem derecelerini belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmanın ortaya koyduğu birtakım önemli sonuçlar bulunmaktadır.

Ortaya çıkan sonuçlardan biri sektörün tercih edilmesinde öğrencilerin yarısından fazlasının ailesi ve çevresi tarafından bu sektör hakkında bilgilendirilmiş olmalarıdır. Oysa öğrencilerin sadece 1/5'inin ailesi içerisinde bu alanda öğrenim gören kişiler bulunmaktadır. Ön bilgilendirilme konusunda oransal açıdan birinci sınıf öğrencilerinin yüksek çıkması, her geçen yıl toplumun sektör hakkında daha fazla bilinçlendiğini ve bu sektörü tercih edecekleri bilgilendirdiğini (bir bakıma desteklediğini) akla getirmektedir. Genel bir yaklaşımla sektörü tercih eden kız öğrenci sayısındaki artış da bu bilgilendirmenin olumlu bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

Öğrencilerin, programlar arası farklılıklara rağmen yaklaşık 2/3'sinin sektöre ilişkin yüksek öğrenimi isteyerek tercih etmelerine rağmen, ilk beş tercihlerinde bu bölümü seçen öğrencilerin oranının 1/3 olması şaşırtıcıdır. Birinci sınıf öğrencilerinde bu rakamların daha yüksek çıkmasından dolayı yukarıdaki sonuçla paralellik gösterdiği söylenebilir. Buna rağmen ikinci bir şansları olması durumunda tekrar bu bölümü tercih edeceğini belirten öğrencilerin oranı düşüktür. Bu durum öğrencilerin tam anlamıyla beklentilerine ulaşamadığı şeklinde de algılanabilir.

Yapılan faktör analizine göre en yüksek varyans oranına sahip etkenlerin ekonomik beklentiler içerdiği dikkat çekmektedir. Bununla birlikte, sektör tercihinde en yüksek aritmetik ortalamaya sahip gerekçe, insanlarla sürekli iletişim kurulabilen bir sektör olmasıdır. Bu sonuç yerli ve yabancı çok sayıdaki araştırma sonuçlarıyla benzerlikler göstermektedir. Sektör tercihinde ortalama bakımından sosyal nitelikli gerekçelerin yüksek çıktığı görülmektedir. Sektörün yapısal özellikleri ve öğrencilerin yaşları açısından bu durum şaşırtıcı olmayabilir. Öğrenciler sektörde çalışmanın kolay olduğuna katılmamakla birlikte, işlerinde çabuk yükselebileceklerine inanmaktadırlar.

Dikkat çeken bir diğer sonuç, demografik özellikler açısından öğrencilerin farklı beklentiler içerisinde olmalarıdır. Örneğin, cinsiyet açısından bakıldığında, kız öğrencilerin insanlarla sürekli iletişim kurabilecekleri bir alan olduğu için sektörü tercih etmelerine rağmen, erkek öğrenciler gelecekte bu sektörde kendi işini kurabilme beklentisi içerisindeyler. Birinci sınıf öğrencilerinin iş ve iş koşullarını uygun bulmalarıyla beraber ikinci sınıf öğrencilerinde bu düşüncenin değiştiği görülmektedir. En ilginç sonuçlardan birisi de staj yapan öğrencilerin işi yeteneklerine uygun bulmaları ve bu alandaki eğitime devam etme istekleridir. Önceki yazındaki çok sayıda araştırmada yaşanan deneyimlerin ardından öğrencilerin sektöre yönelik tutumlarının olumsuz yönde geliştiği vurgulanmaktadır. Son olarak, turizm rehberliği öğrencileri sektör tercihlerinde sosyal beklentileri ön planda tutarlarken, diğer bölüm öğrencilerinin ekonomik beklentilere yüksek oranda katılım sağladıkları dikkat çekmektedir.

Bu çalışma sınırlı bir alanda sınırlı sayıda katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla elde edilen bulguların geneli temsil edebileceğini iddia etmek doğru bir yaklaşım olmayabilir. Bununla birlikte özellikle ulusal yazındaki araştırma sayısının oldukça sınırlı olduğu düşünülürse, konuyla ilgili çalışan akademisyenler ve elbette sektör temsilcilerine birtakım katkılar sağlayabileceğine inanılmaktadır. Gelecekte benzer çalışmalara yönelecek araştırmacıların;

- Daha geniş katımlı ve farklı üniversitelerin ilgili programlarında çalışmalar yapmaları,
- Lisans ve önlisans öğrencilerin beklentilerini karşılaştırmaları,
- Sektörde istihdam olan mezunlar ile öğrenime devam eden öğrencilerin görüşleri arasındaki farklılık ve benzerlikleri ortaya koymaları, mevcut yazına önemli katkılar sağlayabileceklerdir.

KAYNAKÇA

- Akoğlan Kozak, M. ve Kızılırmak, İ. (2000). Meslek Yüksekokulu Turizm-Otelcilik Programı Öğrencilerinin Turizm Sektörüne Yönelik Tutumlarının İncelenmesi, *Haftasonu Seminerleri VII, Erciyes Üniversitesi TİOYO*, 24-26 Kasım, Nevşehir: 205-217.
- Airey, D. Ve Frontistis, A. (1997). Attitudes to Careers in Tourism: An Anglo Grek comparison, *Tourism Management*, 18(3): 149-158.
- Aymankuy, Y. ve Aymankuy, Ş. (2002). Önlisans ve Lisans Düzeyindeki Turizm Eğitimi Veren Yüksek Öğretim Kurumlarının Buldukları Yerlerin Analizi ve Turizm Eğitimi için Öneri Bir Model, *Turizm Eğitimi*, 11-13 Aralık, Ankara: 29-41.
- Baron, P. ve Maxwell, G. (1993). Hospitality Management Students' Image of The Hospitality Industry, *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 5 (5): 5-8.

- Batman, O., Zengin, B., Yıldırğan, R. ve Bayraktar L. (2000). Önlisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Mesleğe İlişkin Tutumları ve Sakarya Üniversitesi Örneği, *Haftasonu Seminerleri VII*, Erciyes Üniversitesi TIOYO, 24-26 Kasım, Nevşehir: 218-239.
- Bayer, E. (1998). Türkiye Meslek Yüksekokulları Turizm Eğitimi Kalitesinin Geliştirilmesinde Sanal Yöntemlerin Rolü, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3: 145-156.
- Burns, P. (1993). Sustaining Tourism Employment, *Journal of Sustainable Tourism*, 1(2): 81-96.
- Casado, M.A. (1992). Students Expectations of Hospitality Jobs, *Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly*, 33(4): 80-82.
- Christou, E.S. (1999). Hospitality Management Education in Greece: An exploratory study, *Tourism Management*, 20(6): 683-691.
- Collins, A.B. (2002). Gateway to the Real World, Industrial Training: Dilemmas and Problems, *Tourism Management*, 23(1): 93-96.
- Cothran, C. ve Combrink, T.E. (1999). Attitudes of Minority Adolescents Toward Hospitality Industry Careers, *International Journal of Hospitality Management*, 18(2): 143-158.
- DeFranco, A.L. (1992). Back to Basics: Humanism in Education, *Hospitality and Tourism Educator*, 4(3): 71-72.
- Getz, D. (1994). Students' Work Experiences, Perceptions and Attitudes Towards Careers in Hospitality and Tourism: a Longitudinal Case Study in Spey Valley, Scotland, *International Journal of Hospitality Management*, 13(1): 25-37.
- Haywood, K.M. (1992). Identifying and Responding to Challenges Posed by Urban Tourism, *Tourism Recreation Research*, 17(2): 9-23.
- Hill, G.G. ve Petty, G.C. (1995). A New Look at Selected Employability Skills: a Factor Analysis of the Occupational Work Ethic, *Journal of Vocational Education Research*, 20(4): 59-73.
- Honey, M. ve Botterill, D. (1999). Mature Students in Danger: an Evaluation of the Survival of Older Hospitality Management Undergraduates in the UK, *Hospitality Management*, 18(1): 3-15.
- Huyton, J.R. (1997). The Implications of Cross-cultural Communication in the Hotel Industry: A Chinese Case, in *Proceedings of 1997, National Tourism and Hospitality Research Conference, Sydney: Bureau of Tourism Research*: 158-165.
- Jenkins, A.K. (2001). Making a Career of it? Hospitality students' future perspectives: an Anglo-Dutch study, *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 13(1): 13-20.
- Kim, S.S., Guo, Y., Wang, K.C. ve Agrusa, J. (2007). The Study Motivations and Study Preferences of Student Groups From Asian Nations Majoring in Hospitality and Tourism Management Programs, *Tourism Management*, 28(1): 140-151.
- Kivela, J. ve Kivela R.J. (2005). Student Perceptions of an Embedded Problem-based Learning Instructional Approach in A Hospitality Undergraduate Programme, *Hospitality Management*, 24(3): 437-464.
- Kline, P. (1994). *An Easy Guide to Factor Analysis*. UK: Routledge.
- Kusluvan, S. ve Kusluvan, Z. (2000). Perceptions and Attitudes of Undergraduate Tourism Students Towards Working in the Tourism Industry in Turkey, *Tourism Management*, 21(3): 251-269.
- Kwan, F.V.C. (2005). Effect of Supervised Work Experience on Perception of Work in the Tourism and Hospitality Industry, *Journal of Human Resources in Hospitality & Tourism*, 4(2): 65-82.
- Mayaka, M. ve Akama, J.S. (2007). Systems Approach to Tourism Training and Education: The Kenyan Case Study, *Tourism Management*, 28(1): 298-306.
- Nakip, M. (2003). *Pazarlama Araştırmaları Teknikler ve (SPSS Destekli) Uygulamalar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Olalı, H. (1982). *Turizm Planlaması ve Politikası*. İzmir: Ege Üniversitesi.
- O'Mahony, G.B., McWilliams, A.M. ve Whitelaw, P.A. (2001). Why Students Choose a Hospitality-Degree Program, *Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly*, 42(1): 92-96.
- Özdamar, K. (1997). *Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Özdemir, A.İ. ve Altınparmak, A. (2005). Sosyo-ekonomik Göstergeler Açısından İllerin Gelişmişlik Düzeyinin Karşılaştırmalı Analizi Erciyes Üniversitesi, *İİBF Dergisi*, 24: 97-110
- Riegel, C. (1995). *An Introduction to Career Opportunities in Hospitality and Tourism. a Guide to College Programs in Hospitality and Industry*. New York: John Wiley and Sons, Inc.
- Ross, G.F. (1994). What do Australian School Leavers Want of the Industry, *Tourism Management*, 15(1): 62-66.
- Rummel, R.J. (2002). *Understanding Factor Analysis*. Aloha: University of Hawaii.
- Saç, F. (1992). Yükseköğretim Kurumlarında Turizm eğitimi, *Turizm Eğitimi*, 9-11 Aralık, Ankara: 207-208.
- Schmidt, R. (2002). A Student's Initial Perception of Value When Selecting a College: an Application of Value Added, *Quarterly Assurance in Education*, 10(1): 37-39.
- Seongseop, S., Guo, Y., Wang, K-C. ve Agrusa, J. (2007). The Study Motivations and Study Preferences of Student Groups From Asian Nations Majoring in Hospitality and Tourism Management Programs, *Tourism Management*, 28(1): 140-151.
- Sezgin, O.M. (2001). *Genel Turizm ve Turizm Mevzuatı*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Szivas, E., Riley, M. ve Airey D. (2003). Labor Mobility into Tourism: Attraction and Satisfaction, *Annals of Tourism Research*, 30 (1): 64-76.
- Tezbaşaran, A.A. (1997). *Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu*. İkinci baskı, Ankara: Türk Psikologlar Derneği.
- Türsab (2004). *Turizm Endüstrisinde İstihdam Raporu*. Mart, Ar-Ge Departmanı
- Türsab (1999). *Türsab Turizm Dergisi*, Ocak, 18: 59.
- Wahab, S., Hamam, A. ve Jafari, J. (1998). Tourism education and Training, *Annals of Tourism Research*, 25(2): 527-528.
- Yüksel, A., Hançer, M. Ve Adak, N. (2002). Önlisans ve Lisans Düzeyindeki Turizm Eğitimi Veren Yüksek Öğretim Kurumlarının Buldukları Yerlerin Analizi ve Turizm Eğitimi için Öneri Bir Model, *Turizm Eğitimi*, T.C. Turizm Bakanlığı, 11-13 Aralık, Ankara: 533-544.
- Zhao, J.L. (1991). A Current Look at Hospitality and Tourism Education in China's Colleges and Universities, *International Journal of Hospitality Management*, 10(4): 357-367.

İNTERNET KAYNAKÇASI

www.tuik.gov.tr
www.osym.gov.tr
www.istatistik.gen.tr

Gönderilme tarihi : 10 Ocak 2007
Birinci düzeltme : 26 Şubat 2007
İkinci düzeltme : 15 Mart 2007
Üçüncü düzeltme : 09 Nisan 2007
Kabul : 11 Nisan 2007

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Saruşık, Kocaeli Üniversitesi, Derbent Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Derbent, Kocaeli
E-posta: msariisik@hotmail.com